

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 15.

Lýsingarprisur fyri litteitreglu: 30 oyrr. á forsiðuni,
20 oyrr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prisinum.

Tírsdag hin 14. apríl 1931.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brevsværnarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

5. árg.

Konflikt-Situationen i Danmark.

Forligsmandens Mæglingforslag forkastet af Arbejderne. - Lockouten udsat til 20. ds.

Telegram til „Føroya Social-Demokrat“.

København, den 9. April 1931.

Medens Arbejdsgiverne vedtog Forligsmandens Mæglingforslag, blev Arbejdernes Svar et Nej, idet Svaret skulde afgives under et, og flere Forbund, blandt andet Smedene og Skotejsarbejderne, havde forkastet Forslaget, mens Arbejdsmændene havde vedtaget det. Forligsmandens Forslag byder paa Lønreduktioner fra 3 til 8 Procent for Lønninger over 110 Øre i Timen, men samtidig gennemføres Sommerferie med Løn.

Paa Forligsmandens Henstilling er Lockouten udsat til 20. ds. og De Samvirkende Fagforbund holder Generalforsamling for en ny Prøvelse af Mæglingforslaget.

Tandlæge BREND

træffes 11-5. Telf. 114.

IN MIKLA veraldarkreppingin, ið lagt hevur sína koldu knógvandi hond á mong samfeløg í teim ymisku londunum, hevur sjálvandi eisini nomi við í norðurlondum. Eisini Føroyar hava í seinastum kent svidan av hesu krepping, t. d. við svíkjandi marknaðarviðurskiftum og harav heilt út av lagi ringum peningaviðurskiftum.

Í teim ymisku londunum royna bæði teir ráðandi og fólkaftjóldin at virka fyri, at botast kann um tey ringu viðurskifti, ið slík krepping altíð elvur av sær. Og her er tað, at fólkaftjóldin heldur fram, at tað reður um at seta so nógv fólk í arbeið, sum møgulegt, soleiðis at peningur kann koma út millum fólk yvirhøvur, og tey harvið gerast for fyri at keypa tað, teim tørvar til dagligt breyð og annað, og á henda hátt nora um umsetningin innlendis. Hin parturin, yvirklassin, ið í afturhaldslondum altíð er í hóslag við teir ráðandi — ella teir ráðandi sláa seg í hóslag við yvirklassan — halda beint fmóti og krevja, at so lítið verður gjørt, sum møgulegt, í tí teir krevja arbeiðskostnaðin, lönirnar hjá tí arbeiðandi fólkinum, lækkaðar til tað minst møguliga undir páskoti av, at ráðini eru so ring vegna veraldarkreppingina. Um arbeiði verður at minka og lönir arbeiðaranna falla, so vil tað sjónliga kunna siggjast, at útreiðslurnar eru minkaðar. At inntøkurnar samfíða minka, gevur hesin parturin sær ikki fer um. Men hetta er kortini so eyðsæð, at tað hvørki kann skrivast ella tosast burtur, og kortini heldur

hesin parturin uppá »útreiðslurnar niðure«, sum einasta leið út úr fólkjuni, ið veraldarkreppingin veldir.

Soleiðis standa nú eisini í norðurlondum partarnir móti partum, hvor við sínari áskoðan, um leiðina, ta einasta leið út úr óforinum.

Eisini herheima í Føroyum hevur stríð staðið og stendur enn millum hesar báðar áskoðanir, og partarnir stríðast út frá hvørjum sínum sjónarmiði. Tó letur tað til, at arbeiðarar á hesum sinnið hava haft betur byr enn vant, í ikki vardi leingi til hin hótandi lock-outin í Suduroy var avblást, og í Havn kom tað ongantíð til arbeiðsfríð. Einn eru ikki øll hesi lönarstríðini av, men vónir eru um, at alt um ikki langa tíð gongur í røttum friðarligum lagi.

Um arbeiðssemjuna í Tórshavn er at siga, at hon er eitt framstigið fyri arbeiðarafólki, hvat sjálvari arbeiðstíðini viðvíkjur, um sjálv lönin, tífanslönin, enn er væl so lág. Tí her hava arbeiðarar gjøgnumført 8-tíma arbeiðsdagin, sum nú í fleiri ár hevur verið *galdandi í øllum mentaðum londum, ja í nokrum stóðum er arbeiðsdagurin stytur enn meir. Á henda hátt er arbeiðssemjan í Tórshavn eitt reinlitað mentunarligt framstigi.

Arbeiðarin fær, eftir tí nú skrásettu arbeiðssemju, tilhøvið at fáa sær eina hvíld ímillum og aftaná strangt arbeið, og hann hevur líkindi til at vinna sær sjálvum andaligan mentan, ið ikki altíð fellur honum lætt, ið móður og troystur kemur heim av arbeiðsplássinum seint á kvöldið, sum síður hevur verið fyrr.

Vit ynskja arbeiðsmönnum til lukku við hesum mentunarliga framstigi.

Overenskomst mellem

Havnar arbeiðsmannafelag og Havnar arbeiðsgevarfelag.

1. For alt forefaldende Dag-lejer- og Losningsarbejde betales 90 Øre pr. Arbejdstime (herfra er dog undtaget Kularbejde).

2. For alt Kularbejde betales 1 Krone pr. Arbejdstime.

3. For Son- og Helligdagsarbejde betales indtil Kl. 9 Morgen Normalarbejds løn med et Tillæg af 50 pCt., efter Kl. 9 Morgen forhøjes Tillægget med 100 pCt. af Løntaksterne.

4. Dreng fra 13 til 16 Aar, begge Aar inclusive, betales med 50 pCt., og Dreng fra 17 til 18 Aar med 75 pCt. af Løntaksterne.

5. For Overtidsarbejde forhøjes Lønnen med et Tillæg af 50 pCt. af Løntaksterne.

6. Overtidsbetaling for Fiskearbejde og Høarbejde kan efter Overenskomst mellem Arbejdsgiver og Arbejder bortfalde.

7. Normalarbejdstid, 8 Timer, skal indtil videre ligge mellem 6 1/2 Morgen og 17 Aften med 1 Time Frokost og 1 1/2 Time Midtag. Dog skal de 8 Timers Arbejdsdag ved Eksport og Import fra Thorshavn til Bygderne og omvendt kunne ligge mellem Kl. 6 Morgen og Kl. 6 Aften.

8. For Spisetiderne ydes ingen Betaling.

9. Arbejdsformanden skal varsko, naar det er Spisetid.

10. I Tilfælde af større Arbejder (Losning), der maatte kræve meget Overtidsarbejde, foretrækker Arbejdsmannafelag, at der efter den normale Arbejdstid indsettes nyt Mandskab til Aflosning.

11. Ved Import af Salt betales for Losning i Accord Kr. 3,50 pr. Ton paa Betingelse af, at der ind under Accorden gaar, naar Baade bruges, Folkene i disse og i Slæbebaaden, nødvendige Folk i Bilerne, alle Folkene i Land med Undtagelse af Arbejdsgiverens Formand og alle Folkene ombord i Skibet med Undtagelse af Vejerer.

12. Overenskomsten kan opsiges med en Maanedes Varsel fra en af Siderne. Den opsigende Part skal samtidig med Opsigelsen fremsætte nyt Forslag til Overenskomst.

13. Konflikter, herunder dog ikke indbefattet Opsigelse af den gældende Overenskomst, henvises til Afgørelse ved et Udvalg af 3 Mænd af hver Bestyrelse, der kan vælge en Forligsmand, der ikke har Stemmeret.

Thorshavn, d. 7. April 1931.

For Havnar arbeiðsmannafelag:

J. H. Rubeksen. Hf. Kragestein.
Poul J. Djurhuus. J. H. Hjalte.
Hans Klemensen. J. Danielsen.
J. P. Henriksen.

For Havnar arbeiðsgevarfelag:

A. Jørgensen. Valdemar Lützen.
Z. Heinesen.

Eftir sum landsins viðurskiftir eru.

Nøkur orð um javnaðarstevnuna í teim ymisku londunum.

Tað tykist, sum um tað var ein tann fremsta uppgávan, »Tingakr.« hevur sett sær fyrri at sláa fast, at Føroya javnaðarmenn eru einstýðandi og javnaðarmenn í Danmark. »Tingakr.« umser seg ikki fyrri at leggja okkum javnaðarmenn undir, at okkara hugsan og áskoðan má og skal vera eins tann sama og danska javnaðarmanna. Atvoldin til, at »Tingakr.« leggur sær serliga nær at billa fólk slíkt inn, er tann, at um so er at javnaðarmenn í Danmark gera eitt ella annað, ið ikki er eftir tykki Føroyinga, skulu javnaðarmenn í Føroyum standa til svars fyrri gerðir, teir als ikki hava gjørt og heldur ongan ávirkan hava til at broyta. Slíka framferð móti politiskum mótstøðumönnum er óærlig og tænar ikki »Tingakr.« til heiður.

Grundarlagið, hvára javnaðarstevnur kring um heimin er uppbyggt eftir, er tað sokallaða kommunistiska manifesti (eitt manifest einstýðandi og ein almannakunngering), ið nú kann roknaast fyrri eitt søguligt skjal, men sum kortini hevur sín stóra tyðning fyrri fiski- og arbeiðsmannin, ja stutt sagt fyrri øll tey, ið strevast fyrri at koma burtur úr núverandi ringa samfunds-skili. Manifestið er soleiðis ein kumpas, hvareftir arbeiðararørsan stýrir sína kós fram til tað stóra mál fiski- og arbeiðsmanna, nevniliga eitt samfund, har tann órættvísa útsúgvani av annars arbeiði er útihið.

Tað kommunistiska manifestið sigur frá, at javnaðarstevnur ikki fastleggur serligar reglar, á hvønn hátt arbeiðarnir í teim ymisku londunum skulu ganga. Tó er tað givið, at undirklassin kring um heimin hevur nógv til felags, og sum soleiðis kunnu fylkjast um somu mál, ið eru eins fyrri øll lond.

K. Kaustsky skrivur í fortaluni til ottundu týsku útgávu av tí kommunistiska manifestinum: »Tey viðurskiftir, undir hvørjum tann ognarleysi í okkara tíð má fara stítt politiska og óekonomiska stríð, eru ógvuliga fjølbroytt og flokt, og hartil fulltáð ógvuliga ymisk í teim ymisku londunum.« Taka vit tær ymisku stevnuskráir javnaðarmanna í teim ymisku londum, siggja vit við tað sama, at tær eru ógvuliga ymiskar, alt eftir viðurskiftunum í teim ymisku londunum. Vit kunnu t. d. siggja munin millum stevnuskráir norska, danska ella enska javnaðarmanna, landsins viðurskiftir koma til sjónard í teim ymisku stevnuskránum; ið eitt hava allar felags, nevniliga at tær stevna allar sum ein útum tað núverandi samfunds-skilið. Hendan felagsskapin hava vit saman við danska javnaðarmanna — og javnaðarmenn kring allan heimin.

*) Skrivnað í Berlin í juni 1906.

Ein og hvør kann sjálvandi hugsa sær, at »Tingakr.« vil siga, at vit standa aðramáta saman við Danmark, t. d. á sama hátt, sum »Tingakr.« til Noreg.

Til hetta er at siga, at vit eru javnaðarmenn í fyrsta umfari, og vit trúgva, at menniskjans hugsan og gerðir verða prógva av landsins viðurskiftum. Viðurskiftini í Danmark og Føroyum tola ikki samanlíking, hugsan fólks í Føroyum og Danmark er líka so fjølbroytt. Vit nýðast ikki at forá langar og strangar orðadráttir, um Føroyar eru ein seregin tjóð ella ikki, tað kann vera eitt feitt hesum viðvíkjandi, vit siggja tað úr landslagnum, at Danir als ikki kunnu hava sama hugsan sum vit Føroyingar, vegna tess at teir vinna sína føði undir øðrum viðvíkjandi enn vit. Tá so er státt, kunnu vit ikki, so feigin vit vilja, nýta samu stevnuskrá út í odd og egg, sum Danir, vit mega taka tað við, ið er felags fyrri heimsins arbeiðarafólk, og sum hóskar fyrri allar ið arbeiða, verið seg í Føroyum ella Kina.

Danir krevja t. d. avvápnan, okkum tørvast ikki at krevja avvápnan fyrri Føroyar, tí tær eru avvápnadar, men vit kunnu geva krávinum um avvápnan kring heiminn viðhald.

Vit krevja friðari ræsur í Grønlandi, slíkt tørvast ikki danskum javnaðarmönnum at krevja, tí Danir gera einki av at vinna sær føði í Grønlandi — til muns.

Norskir javnaðarmenn krevja í teirra stevnuskrá grein 13, at »Arbeidere, bønder og fiskere må i forening på arbejdslivets grunn skape den forfatning og de organer, som svarer til den nye tid og den nye fremadkjempende klassens behov og som gir glass både for massenes medvirkning og for personligt initiativ og ansvarsfølelse«.

Eitt slíkt krav kunnu Føroya javnaðarmenn gera til silt.

Danskir javnaðarmenn krevja, at »Religion er en privat Sag — kann eisini hóska í Føroyum, tá tað er best ikki at hava gudatrúarlæru á einari politiskari stevnuskrá. Danskir javnaðarmenn krevja, at »de forskellige Trossamfund ordner selv deres Anliggender«. Føroya javnaðarmenn eru ikki komnir til hesa stóðu enn, um slíkt kemur at nýtast, við tíðin vísja.

Enskir javnaðarmenn krevja, at statur og sóknir yvirtaka keyp og sølu av kóli. Føroya javnaðarmenn hava kravt eins tað sama. Av hesum, ið her er framført, sæst, hvussu ógvuliga ymist alt er skipað, so tað er ikki vantandi, at tað fer at eydnast »Tingakr.« at kasta Føroya fiski- og arbeiðsmönnum øsku í eyguni fyrri at blinda teir.

Hvussu er státt í Føroyum? Hjalpir »Tingakr.« Andrassi at rura Føroyingar í svøvn, ella hevur »Tingakr.« loyst Andras av? Tað tykist so. Alt hvat »Tingakr.« fyrr hevur lagt sambandinum fyrri, hevst »Tingakr.« nú at.

Streymur.